

Podalje od prvotne gradske jezgre, prema Kaštelima na Z i poljičkome kraju na I, postoji više lok. iz ranoga srednjeg vijeka.

LIT.: Forschungen in Salona, I–III, Wien 1917, 1926, i 1939. — Recherches à Salona, I–II, Copenhagen 1928, 1933. — H. Kähler, Die Porta Caesarea in Salona, VjHAD, 1930–34 (1940), 51. — Lj. Karaman, Po ruševinama starohrvatskog Solina, HK, 1934. — M. Abramčić, Zapadna nekropola antike Salona, VjHAD, 1935–49 (1950), 52. — E. Dyggve, History of Salonian christianity, Oslo 1951. — L. Katić, Solin od VII. do XX. stoljeća, Prilozi—Dalmacija, 1955. — E. Ceci (M. Ceci), I monumenti pagani di Salona, Milano 1962. — Isti, I monumenti cristiani di Salona, Milano 1963. — Ch. Clairmont, Excavations at Salona, Yugoslavia, 1969–1972, New Jersey 1975. — Ž. Rapanić i D. Jelovina, Revizija istraživanja i nova interpretacija kompleksa na Otoku u Solinu, VjHAD, 1968–69 (1977), 70–71. — D. Rendić-Miočević, Antička Salona (Salonae) — povijesno-urbanistički i spomenički fenomen, Arhitektura, 1977, 160–161. — N. Cambi, Starokršćanska crkvena arhitektura na području salonitanske metropolije, Arheološki vjestnik (Ljubljana), 1978, 29. — Ž. Rapanić, Prilog proučavanju kontinuiteta naseljenosti u salonitanskom ageru u ranom srednjem vijeku, VjHAD, 1980, 74. — F. Oreb, Archaeological Excavations in the Eastern Part of Ancient Salona in 1979, ibid., 1984, 77. — B. Gabričević, Le plus ancien oratoire chrétien de Salona, ibid. — D. Rendić-Miočević, Question de la chronologie du développement des basiliques doubles de Salona, ibid. — N. Cambi, Salonitan piscinae, ibid. — F. Bulić, Po ruševinama stare Salona, Split 1986 (Prilog VjHAD, 1986, 79). — N. Cambi, Salona und seine Nekropolen, Bayerische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Abhandlungen n. F. Heft 96, München 1987. — Antička Salona, Split 1991. — Starohrvatski Solin, Split 1992. — Starohrvatski Solin — Disputationes Salonitanae, IV, Split 1993 (VjHAD), 1993, 85. Ž. Ra.

SOLIS, Mate, slikar (Zadar, 21. VII. 1935). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1962. U prvoj fazi slika na granici apstrakcije, potom čvršće naglašava volumen i pojačava kolorističku skalu signalnim bojama. U svom ekspressionističkom razdoblju slikao je aktove. Radi akvarele i ulja u kojima prevladavaju motivi barki i nadrealistički prizori iz creske luke (Četiri guca, 1975; Dva leuta, 1981). U posljednje vrijeme slika kolorističke apstraktne kompozicije naglašena crteža. Samostalno izlagao u Rijeci, Hamburgu i Klagenfurtu. U gradu Cresu ima galeriju i eksperimentalni atelje »Axis mundi«. Autor zidnih dekoracija u hotelima, tvornicama i bankama (Cres, Mali Lošinj, Opatija, Haludovo). Bavi se opremanjem knjiga.

LIT.: V. Ekl, Mate Solis — slikar Cresa, Dometi, 1971, 7. — B. Vižintin, Mate Solis (katalog), Rijeka 1977. — B. Smoljan-Čerina, Solis (katalog), Rijeka 1994. Ra. Mat.

SOMAZZI, Clemente, švic. štukater (XVIII/XIX. st.); član razgranate i ugledne obitelji štukatera iz Ticina. Štukom je ukrašavao stropove i zidove crkava biblijskim prizorima i simbolima: u Zadru 1793 (crkva Sv. Ivana, uništena 1844), s bratom *Giacomom* u Rabu (1798–99. katedrala i crkva Sv. Križa), u Velom Lošnju, Jablancu, Kaštel Lukšiću (1808). Somazzi je izrađivao od sadre i cijele oltare: u Pagu, Novome Vinodolskom i katedrali u Senju (srušena u II. svj. r.), s velikim brojem kipova i reljefa kasno-baroknih oblika koji prelaze u klasicizam.

LIT.: K. Prijatelj, Doprinosi aktivnosti švicarskih štukatera u Hrvatskoj, Radovi IPU, 1972, 1–2. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok. L. D.

SOPOT, arheol. lokalitet uz desnu obalu Bosuta kraj Vinkovaca. To je niska eliptična gradina — tell (113 × 98), koju opasuje jarak; naselje je u neolitiku bilo nositelj *sopotske kulture*. Osim keramike, oružja i nakita pronađeni su i temelji neolitičkih kuća; središnji je dio naselja imao funkciju trga, a jarak je bio podignut radi obrane od poplava.

LIT.: S. Dimitrijević, Sopotsko-lendelska kultura, Monographiae archaeologicae, I, Zagreb 1968. — Isti, Sopotska kultura, u knjizi: Praistorija jugoslavenskih zemalja, Sarajevo 1979. Bo. Pr.

SOPOTSKA KULTURA, neolitička kultura rasprostranjena u Z Srijemu, u I i sr. Slavoniji te u SI Bosni, u starijoj literaturi poznata pod nazivima *slavonsko-srijemska*, *bapsko-lendelska* i *sopotsko-lendelska kultura*. Ime je dobila prema najvažnijem lokalitetu — *Sopotu* kraj Vinkovaca. Ostali su važniji lokaliteti: Vinkovci (nekoliko nalazišta), Otok, Bapska, Osijek, Klokočevik. S. k. se nastavlja na stariju starčevačku kulturu i traje kroz čitav srednji i mlađi neolitik. Nastanak kulture je u svezi s dolaskom nositelja vinčanske kulture. Tada se dio starčevačkoga stanovništva seli u susjedna područja, gdje se miješanjem elemenata vlastite kulture s elementima novopridošle vinčanske kulture rađa nova sopotska kultura. Njezine su značajke redukcijsko pečenje (posude crne i sive boje), tehnika poliranja i kaneliranje posuda, dok su iz starčevačke kulture zadržani tradicionalni oblici (bikonični profili). Najizrazitiji su način ukrašavanja od samoga početka duboko urezivanje i rovašenje, ponekad kombinirani s inkrustacijom. Karakteristični proizvodi sopotske kulture — kupe na nozi s okruglim i eliptičnim rupama — vjerojatno potječu iz neolitičkih kultura Rumunjske. S. k. je bila povezana i s udaljenijim srednjoeur. kulturama, a utjecala je na nastanak lendelskih kultura u Mađarskoj, Moravskoj i Slovačkoj. Život

sopotske kulture prekinut je dolaskom nositelja badenske kulture, čime ujedno završava razdoblje neolitika u Podunavlju (oko ← 2400).

LIT.: S. Dimitrijević, Sopotsko-lendelska kultura, Monographiae archaeologicae, I, Zagreb 1968. — Isti, Starčevačka kultura u slavonsko-srijemskom prostoru i problem prijelaza starijeg u srednji neolit u srpskom i hrvatskom Podunavlju, u knjizi: Neolit i eneolit Slavonije (simpozij), Vukovar 1969. — Isti, Sopotska kultura, u knjizi: Praistorija jugoslavenskih zemalja, Sarajevo 1979. Bo. Pr.

SORMILIĆ, Ivan, graditelj (Krk, XVII. st.). Sagradio 1699. kapelu zanimljive trolisne osnove u Bogovićima kraj Dubašnice na Krku. God. 1770. dodavanjem uzdužnoga broda kapela je postala svetište župne crkve.

LIT.: Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok.

SOTIN, selo uz Dunav *JJ* od Vukovara, arheol. lokalitet s nalazima iz doba neolitika (gradina), latenske kulture i antike. Tu se ubicira rim. *Cornacum*, gdje je bila smještena posada limesa. Nađena je ara koju je Gaj Antonije Sabin posvetio svom ocu Liberiju. — Srednjovj. se utvrda spominje od 1289. Župna crkva Marije Pomoćnice sagrađena je 1760–66; zaobljeno poligonalno svetište s potpornjima u unutrašnjosti ima barokni svod; nad brodom je ravni strop. Pročelje sa stupovima je široko i raščlanjeno. U crkvi su barokni oltari i slika Marije Pomoćnice, kopija prema Lucasu Cranachu. U pravosl. kapeli Sv. Nikole je ikonostas s rezbarijama u stilu rokokoa na carskim dverima. — Župna je crkva razorena u agresiji na Hrvatsku 1991.

LIT.: J. Brunšmid, Arheološke bilješke..., VjHAD, 1901, str. 139–143. — S. Pavičić, Vukovska župa, Zagreb 1940, str. 178–180. — M. Šeper, O neolitskim utvrđenjima u Srijemu..., Alma mater croatica, 1942–43. — I. Lentić-Kugli, Kopije BMV Auxiliatrix Lucasa Cranacha u slikarstvu Slavonije 18. stoljeća, Vijesti MK, 1971, 3. — Cultural Heritage of Croatia in the War 1991/92, Zagreb 1993. A. Ht.

SOVINJAK, naselje na brežuljku iznad doline rijeke Mirne u S Istri. Spominje se u XIII. st. kao feudalni kaštel u sastavu Akvilejske patrijaršije i poslije Pazinske grofovije, a 1508. osvaja ga Venecija i uklapa u sustav pograničnih utvrda tzv. Rašporskoga kapetanata (od 1797). Već u XV. st. kaštel nestaje, no organizacija naselja, s blokovima kuća duž jedine ulice koja se proširuje u trg sa župnom crkvom, pokazuje poluurbana obilježja srednjovj. neutvrđenih podgrađa. — Kasnogotička kapela *Sv. Roka*, podignuta na ulazu u naselje, najstarija je očuvana građevina Sovinjaka. Njezinim unutrašnjim prostorom, presvođenim šiljasto-bačvastim svodom, dominiraju vrsne manirističke freske Domenicusa Utiniensisa iz 1571; vanjština kapele obogaćena je 1682. baroknim kamenim trijemom. Župna crkva *Sv. Jurja*, obnovljena 1724. i 1927, očuvala je iz starijeg razdoblja renesansni pročelni zvonik, datiran glagoljskim natpisom u 1557. Crkvena oprema potječe iz kasnobaroknoga i klasicističkoga doba. Od svjetovne arhitekture vrsnoćom se ističu žitnica iz 1647, s kamenim reljefom Raspeća na pročelju, te nekoliko baroknih i klasicističkih palača.

LIT.: C. De Franceschi, Storia documentata della Contea di Pisino, Atti e memorie SIASP, 1964. — B. Fucić, Glagoljski natpisi, Zagreb 1982. — Isti, Freske u Sovinjaku, Buzetski zbornik, 1986, 13. — D. Misić, Povijesni i građevni razvoj kaštela Sovinjaka, ibid., 1987, 11. — K. Horvat-Levaj, Gradovi-utvrde sjeveroistočne Istre, ibid., 1988, 12. K. H. L.

SPLATIN, Marko, slikar i grafičar (Zagreb, 23. IX. 1945). Od 1963. živi u SAD. Diplomirao je na University of Wisconsin (1969). Izlaze od 1968. Svoje geometrijsko-konstruktivističke kompozicije snažnih boja radi u stilu optičkoga minimalizma (*Oblik IV, Presjek*). Zapaža čiste, esencijalne oblike u prirodi i transformira ih u magičan svijet iluzije i meditacije. Iz njegovih slikarskih i grafičkih ostvarenja proizlaze ugođaji koji dočaravanju neograničenost prostora. Madison Art Center objavio je knjigu o njegovim grafikama nastalim 1968–78. — Izlagao je u SAD, Kanadi, Francuskoj, Italiji, Japanu, Njemačkoj, Švicarskoj i Španjolskoj, te u Hrvatskoj.

LIT.: V. P. Goos, L. A. Zona i J. Yan, Marko Splatina, retrospektiva 1970–95, Youngstown, Ohio 1995. R.

SPIA, Antun, drvorezbar (Zadar, XVI. st.). Zajedno s F. Čiočićem izradio korsa sjedala u franjevačkoj crkvi na Hvaru 1583. Na klupama je natpis u kojemu se spominju majstori.

LIT.: C. Fisković, Zadarski sredovječni majstori, Split 1959, str. 89.

SPIEGLER, Rudolf, kipar i slikar (Zagreb, 24. XII. 1885 — 20. I. 1980). Studirao kiparstvo na Akademiji u Zagrebu (1907–11). Radio u ateljeu R. Frangeša-Mihanovića (do 1919). Prvu samostalnu izložbu priredio u Zagrebu 1920. Projektirao je vlastitu obiteljsku kuću u Zagrebu (Medveščak 134) i izradio na njoj sve klesane ukrase. Bavio se medaljer-